

SENDİKACILIK TARİHİNİN İLGİNÇ OLAYLARI

Aydınlık Dergisi, 2 Aralık 2007

Yıldırım Koç

Sendikacılık tarihi çok ilginç olaylarla doludur. Bazı sendikacıların siyasi esnekliği ise olağanüstüdür. Bu aralar 1967-1980 dönemi DİSK tarihi üzerinde çalışıyorum. Karşılaştığım bazı ilginçlikleri aktarmanın sendikacılıkla ilgilenenlerin yanı sıra, bazı önemli sendikacıları basından tanıyanlar açısından da yararlı olacağını düşünüyorum.

Abdullah Baştürk 1977 yılı Aralık ayında yapılan DİSK genel kurulunda DİSK genel başkanlığına seçildi. Ancak Abdullah Baştürk, bu olaydan on yıl önce, DİSK'i ortadan kaldırmak için TÜRK-İŞ'te oluşturulan komitenin üyesiydi. DİSK'in kurulmasından hemen sonra, TÜRK-İŞ'e bağlı federasyon ve sendika başkanları 27 Şubat 1967 günü Teksif Sendikası'nın kafeteryasında toplanarak DİSK'in kurulmasını tartıştı. Tartışmalar tutanağa geçirildi¹.

Toplantıda yapılan konuşmaların ardından "DİSK'le mücadelenin esaslarını tesbit etmek ve buna dair bir rapor hazırlamak üzere bir komisyon seçilmesi teklif edildi. Yapılan oylamayla Komisyonun Seyfi Demirsoy başkanlığında Şevket Yılmaz, Ethem Ezgü, Şerafettin Akova, Feridun Şakir Ögünç, İsmail Aras, Orhan Erçelik ve Abdullah Baştürk'ten tereküp etmesi kabul edildi."

Komisyon çalışmalarına başladı ve hazırladığı rapor 28 Şubat 1967 günü Ethem Ezgü tarafından sunuldu². Rapor üzerinde görüşmeler yapıldı. 1 Mart 1967 günü yapılan toplantıda raporun tümü sunulduğu biçimiyle kabul edildi. Raporda üç kişi gösterilen merkez komitesinin beş kişiden oluşması kararlaştırıldı. Komiteye Abdullah Baştürk, Kemal Özer, Şerafettin Akova, Şevket Yılmaz ve İsmail Aras seçildi.

DİSK, 1975 yılından 1977 yılına kadar "komünistlikten" uzaklaşmadı, tam tersine bir süreç yaşadı. Abdullah Baştürk ise, DİSK Genel Başkanı olduktan önce de, sonra da geçmişteki bu tavrı konusunda bir değerlendirme yapmadı.

Baştürk'le ilgili bir başka olay, 15-16 Haziran olaylarına ilişkindir.

Yozgat Milletvekili ve Genel İş Genel Başkanı Abdullah Baştürk ve 4 Arkadaşı (Burhanettin Asutay, Osman Soğukpınar, Bahir Ersoy, E.Postacı), 28 Aralık 1969 tarihinde Millet Meclisi Başkanlığına verdikleri bir kanun tasarısı ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasasının çeşitli maddelerinin değiştirilmesini önerdiler.

Önerilen değişikliklerden biri, bir işyerinde toplu iş sözleşmesi yapabilmek için, işyerindeki işçilerin salt çoğunluğunu temsil etmeden önce, önkoşul olarak yüzde 30'luk bir işkolu barajının aşılmasını öngörüyordu. Diğer bir deyişle, Milli Güvenlik Konseyi tarafından 1983 yılında kabul edilen 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası'nda yer alan yüzde 10 barajı yerine, yüzde 30'luk bir baraj konması isteniyordu.

Abdullah Baştürk, DİSK Genel Başkanı seçildikten sonra, 15-16 Haziran yıldönümlerinde yapılan toplantılarda bu eylemi övdü, göklere çıkardı. Ancak 1969 yılındaki teklifi konusunu unuttu.

¹ TÜRK-İŞ, TÜRK-İŞ'e Bağlı Federasyon ve Merkezi Sendika Başkanlarının 27 Şubat 1967 Günü Başlayan ve 3 Gün Devam Eden Toplantısına ait Zabıt Özeti, 8 s., daktilo metin.

² TÜRK-İŞ'e Bağlı İşçi Liderleri Toplantısı Koordinasyon Raporu, 28.2.1967, 2 s., çoğaltma metin.

Abdullah Baştürk 1976 yılına kadar komünizme karşıydı. Buna karşılık, DİSK Genel Başkanı seşilmesinin ardından yapılan ilk önemli toplantıda, 13 şubat 1978 tarihinde řu konuşmayı yapıyordu:

“Türkiye işçi sınıfının demokratik kitle ve sınıf sendikal rgt olan ve sınıflararası işbirliğini, sınıf uzlaşmacılığını reddeden DİSK, sömürüyü sınırlama ve sömürüyü ortadan kaldırma mücadelesinin bütünlüğünün bilincinde olarak, işçi sınıfı içinde yayılmasına çalışılan burjuva ideolojisine ve işçi sınıfının bilimine ters akım ve sapmalara karşı işçi sınıfı içinde sosyalist bilincin egemenliğini sağlayacaktır.

“Emekçi halkımızın sorunlarına ancak sosyalist bir düzende çözüm bulunabileceğinin bilincinde olan DİSK, emperyalizme, faşizme karşı mücadelede sarsılmaz bir kale olmaya devam edecektir.”

Baştürk, konuşmasını da “yaşasın sosyalizm” diye bitiriyordu. DİSK Yönetim Kurulu’nun 14 şubat 1978 gnl toplantısında ise Marksizmi şöyle savunuyordu³:

“Daha önce de belirttim: İşçi sınıfının bilimi marksizmdir. Bu doğrultuda yapılan eğitsel ve örgütsel çalışmaların siyasi olduğunu iddia ediyorlarsa, elbette bunun içersinde siyasal bilinç, sınıf bilinci ile birlikte gelişiyor. Türk-İş’le aramızda kesin görüş ayrılıkları vardır. Evvela DİSK, sosyalist bir örgüttür. Yani ideolojik yn belirlenmiş, kendi yetkili karar organlarında saptanmış bir örgüttür. Yine DİSK sınıf ve kitle örgütüdür. Dolayısıyla da sınıf sendikacılığına sıkı sıkıya bağlıdır. Tüzüğü böyledir, uygulamaları böyledir. Yani DİSK’le Türk-İş arasındaki en belirgin fark, ideolojik yn berrak olan DİSK, ideolojik yn olmayan Türk-İş.”

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihi yazılırken, bazı önemli sendikacılarımızın yaşamlarında geçirdikleri hızlı dönüşümü ve yaşadıkları büyük esnekliği de (bunların olası nedenleriyle birlikte) değerlendirmekte yarar var.

³ DİSK, 7. genel kurul çalışma raporu, s.489-490.